

## CONCLUSIES FASE 1 - EXPERIMENT 5

Enkele conclusies uit de nabespreking van experiment 5 met de museumprofessionals zijn:

- Verandering van perspectief en beleving: De deelnemers ervoeren een significante verschuiving in hun perspectief op kunst en hun beleving ervan. Ze merkten op dat ze kunst op een radicaal andere manier benaderden dan gebruikelijk, waarbij ze meer betrokken waren bij het proces en de ervaring dan bij de inhoudelijke aspecten van de kunstwerken.
  - "Ik was zelfs verrast dat het zoveel met mij gedaan heeft. En het is echt wel een radicaal andere manier van omgaan met kunst dan ik gewend ben dagdagelijks." – Ch., publiekswerker
  - "Je houdt u daar altijd toe en je interpreteert dat kunstwerk. Maar dan echt gaan denken: waar sta ik fysiek? Maar dan sijpelt dat door mentaal tegenover dat werk." – Ev., voorzitter publiekswerkersoverleg
- Verbinding en luisteren: Een centraal thema was de verbinding tussen de deelnemers en het luisteren naar elkaars perspectieven. Ze merkten op hoe het horen van andere meningen en verhalen hun eigen kijk op kunst en de wereld verrijkten.
- Vertraging en verstillings: Het experiment bracht deelnemers in een staat van vertraging en verstillings, waarin ze de tijd vergaten en zich meer bewust werden van hun directe ervaring in plaats van externe factoren zoals tijd en context. Tijdens de nabespreking viel de vermoeidheid op.
  - "Ik voel nu pas dat ik moe ben. Ik zou dit niet elke dag..... Het is veel praten, veel concentreren, ingaan op de andere verhalen en het mijne." – Ev.
  - "Dat had ik ook wel. Het vraagt inderdaad wel iets van u." - Ch.
  - "Dat hoeft niet slecht te zijn." - Ev.
- Loslaten van inhoudelijke kennis: De deelnemers benadrukten de waarde van het loslaten van traditionele inhoudelijke kennis over kunstwerken. Ze ontdekten dat het niet nodig was om de achtergrondinformatie van een kunstwerk te kennen om er diepgaand van te genieten en er een persoonlijke betekenis aan te geven.
  - "Eventjes weg van de inhoud, ik ben daar sowieso voorstander van. Maar in een museum word je zo op je kop geslagen met data en met namen en nog eens namen en die is leeftijdgenoot van die, en dat is dan atelier van dat... Ergens heeft dat allemaal zijn relevantie en dat is super belangrijk, maar eigenlijk voor een kijkbeleving is dat maar, vind ik, 5% van de relevantie. En de rest gaat over heel veel andere dingen. En om dat volledig los te laten, dat is ook wel bevrijdend, vind ik. Ik vind dat totaal geen gebrek of iets. Ik heb nu ook helemaal geen behoefte.... Ik ken Anish Kapoor een beetje vaag. Van de eerste weet ik zelfs niet van welke kunstenaar het was. Ik heb totaal geen nood om nu te weten wat of hoe zo. En als ik het wil weten dan kan ik net zoals jou, straks even info gaan opzoeken en dat is dan voor mij meer dan voldoende. – Ch.
  - "Ik heb dat ook nu pas door. Dat wij daar totaal niet mee bezig zijn geweest." – El., gids
  - "Dat is het beste bewijs. Dat was ook niet de insteek." – K., gids
  - "Als je nog kunsthistorische informatie daarbij zou hebben gestoken, sorry, dan was je mij kwijt. Dat was echt te veel. Als ik er nog wat inhoud of achtergrond had moeten bijnemen, dan... nee." – Jo., publiekswerker
  - "Ik merk wel, ik was wel naar de plaatjes gaan kijken. En dan ben ik blij dat ik Anish Kapoor ken en vaststelde dat het werk van '54 is. Dus ik ging daar wel in, in dat is informatieve. Maar dat is dan ook mijn eigen keuze. Ik had ook op geen enkel moment het gevoel dat dat hier ontbrak in de activiteit." – Ev.
  - "Ik denk inderdaad dat het je zelfs wat uit de roes - ik vond het bijna een roes waar ik wat inzat, zou wegtrekken. Zo van: Ah, maar ik moet eigenlijk gewoon niet weten wanneer dat het gemaakt is of met welk materiaal of binnen welke kunststroming dat dat dan geplaatst kan worden. Nee, inderdaad, dat was echt overbodig. Goede keuze." – Ch.
- Relevantie voor musea en radicaliteit: Het nagesprek met de deelnemers raakte ook aan de relevantie van dit soort ervaringen voor museumbezoekers en museale praktijken. Ze spraken over hoe de traditionele manier van museumbezoek, gericht op het consumeren van informatie, minder bevredigend kan zijn dan een meer betrokken en participatieve benadering zoals die in het experiment werd ervaren. Het experiment werd beschouwd als radicaal vanwege zijn breuk met conventionele museumervaringen en het bevorderen van een bevrijdende benadering van kunst, waarbij de nadruk lag op de directe ervaring en betrokkenheid van de deelnemers.
  - "Het is wel echt een bevestiging dat als je een museum inderdaad eerder op een klassieke manier bezoekt. Dan heb je misschien honderd werken gezien op 5 à 10 seconden per werk. Of eens een keer een minuut of twee. Maar de keuze om heel lang bij één of twee werken te blijven stilstaan, is zo'n grote meerwaarde en is voor mij zelfs professioneel - als ik dan nadenk over mijn werk in het museum - zo nog eens een bevestiging van ja, waarom steken we dat daar allemaal zo propvol om mensen eigenlijk te overprikkelen met alles wat dat daar is?" – Ch.
  - "Dé museumbezoeker bestaat niet. Je hebt zeker mensen die dit graag doen, die zeggen: ik ga hier beginnen kijken naar één, naar twee werken. Maar ik vind niet dat je mensen kan dwingen in een bepaalde methodiek als ze dat niet weten of als ze dat niet willen." – K.

- "Ik heb een keer een groep gehad die eerst heel hard tegenstribbelde toen ik een VTS-rondleiding gaf. Allemaal zestigjarigen ofzo, en daarna zijn die helemaal in de fantasie gegaan, door zo'n soortgelijke oefening te doen. Zij waren met mij aan het lachen van: 'we zullen eens doen zoals de kindjes'. Maar ik denk wel dat die daar echt iets van hebben opgestoken. En die waren ook naar elkaar aan het luisteren enzo. Dus in dat opzicht denk ik dat dat een heel grote relevantie kan betekenen, om echt weg te stappen van dat inhoudelijke aspect en gewoon vanuit: wat zie ik? wat voel ik? Dat associatief denken en zo. Zodat dat ook in de wereld meer gebeurt." – El.
- Therapeutisch potentieel: De deelnemers identificeerden een therapeutisch potentieel in deze benadering van kunst, waarbij ze opmerkten dat het niet alleen leidde tot een dieper begrip van kunst, maar ook tot een verhoogd bewustzijn en verbondenheid met zichzelf en anderen.
  - "Je begint wel over kunst, maar op de duur.... Dus het is een vorm van therapie." – K.
- Verwachtingen van deelnemers: De deelnemers benadrukken het belang van duidelijke communicatie over de aard van de ervaring. Ze bespreken hoe mensen soms niet lezen waar ze zich voor inschrijven en dan teleurgesteld kunnen zijn als de ervaring niet aan hun verwachtingen voldoet.
  - "Ik merk uit mijn ervaring dat mensen niet lezen waar ze zich voor inschrijven en niet eens weten waar ze voor kwamen." "En dan heb je ook altijd mensen die - terwijl het wel duidelijk op de website staat, onze manier van werken - die zeggen van: ja, we hebben toch liever gewoon twee uur lang kunsthistorische uitleg." – Jo.
- Benaming van de ervaring: Er wordt gediscussieerd over de benaming van de ervaring en hoe deze invloed kan hebben op welk publiek wordt aangetrokken. Termen zoals "vertragen" en "slow art" worden overwogen, maar er wordt ook gesproken over het belang van inclusiviteit en het vermijden van labels die mensen in een bepaald hokje plaatsen. Belangrijk is dat de deelnemers uitgenodigd worden om iets nieuws te proberen en hun comfortzone te verlaten.
  - "Slow art vind ik wel kloppen, want dat is een juist label." – K.
  - "Maar ja, er zijn nog andere dingen ook. Je wilt mensen ook niet te veel in een kotje duwen, door termen als 'prikkelarm' of 'makkelijke maandag' te gebruiken." – El.
  - "Ik vraag me wel af, met een titel waar 'vertragen' in zit, ga je dan niet altijd ongeveer hetzelfde publiek aantrekken?" - Jo.
  - "Als je dan echt naar inclusie wil, is de communicatie wel cruciaal. Hoe dat je het gaat noemen, gaat voor een stuk bepalen welke groep erop afkomt. En eigenlijk zou je het op drie verschillende manieren kunnen noemen en de inhoud hetzelfde houden en het zou voor iedereen passen. Want als jij verstillings zegt, denk ik: 'ah, dat is wel voor mij, want ik doe graag yoga en meditatie'. Maar dit had voor mij niet veel te maken met yoga en meditatie, dus ik zou wel heel hard inzetten op communicatie." - Ev.

Brainstorm. De deelnemers en de onderzoeker bespreken verschillende suggesties voor de naam en focus van hun activiteit. Hier zijn enkele van hun ideeën:

- 'Kunstbeleving en embodiment': Ch. noemt dit als een mogelijke titel, omdat ze het zo in haar agenda had geschreven, maar merkt op dat het voor sommigen verwarrend kan zijn en mogelijk verkeerde verwachtingen kan scheppen.
- 'Actief inlevings... kunstbelevingachtig iets': Ev. suggereert een meer algemene term die de nadruk legt op actieve betrokkenheid en beleving van kunst.
- 'Verstillings, verdieping': Ch. stelt voor om het effect te benadrukken in plaats van de methode, om het voor mensen gemakkelijker te maken zich voor te stellen wat ze kunnen verwachten.
- 'Beweeg en wordt bewogen': K. wijst op deze bestaande titel voor schoolrondleidingen die mogelijk kan worden aangepast voor volwassenen.
- 'Experimenten': De onderzoeker vindt dit zelf een aantrekkelijke term omdat het mensen uitnodigt om iets nieuws te ervaren en hun comfortzone te verlaten.
- 'Surprise tour': K. suggereert een titel die nieuwsgierigheid opwekt en mensen uitnodigt om open te staan voor het onbekende.
- 'Vertragen': Jo. uit haar bezorgdheid dat dit een beperkt publiek zou aantrekken, omdat sommigen het als te zweverig zouden kunnen beschouwen.
- 'Slow Art': Ch. en K. vinden dit een passend label dat de essentie van hun activiteit goed weergeeft, maar ze erkennen ook dat het belangrijk is om niet te veel beperkingen op te leggen aan de naam.

Deze brainstorm benadrukt het belang van een titel die mensen aanspreekt, de juiste verwachtingen schept en inclusiviteit bevordert. Dit wordt ook bevestigd door de expert talk met Katrijn D'hamers over het belang van communicatie bij slow art (K.D'hamers, expert talk, 8 mei 2024).

- Algemene feedback over de ervaring: De deelnemers geven positieve feedback over de ervaring, waarbij ze het gevoel van comfort en energie benadrukken dat ze tijdens de sessie hebben ervaren. Er wordt ook interesse getoond in toekomstige activiteiten met deze methodiek.

- "Ik wil ook nog even zeggen dat je dat kei goed gedaan hebt. Ik was instant op mijn gemak. Het gaf veel energie aan de groep." – Ev
- "Ik was ook heel verrast. Ik wist echt niet wat het idee was dat daarachter zat. Ik had misschien in het begin ook wel wat schrik van ik hoop dat dit niet te zweverig gaat worden, als ik heel eerlijk ben, omdat dat niet echt helemaal mijn ding is, omdat ik heel snel zoiets kan hebben: 'goh, ...'. Maar dat had ik totaal niet. Ik was zelfs verrast dat het zoveel met mij gedaan heeft." - Ch.
- "Ik ben heel dankbaar dat ik kon meedoen, ook dat vertragend naar kunst kijken. Ik vind dat ook super boeiend, hoe je dat daarna mee naar buiten neemt. Dat je zo alles in de omgeving ook trager begint bekijken. Dus ik vind het ook superleuk om te horen van anderen hoe die ervaringen zijn." - El.

### **Suggesties op het niveau van de methodiek: replicatie-aanpassingen**

Gebaseerd op de besproken thema's en opmerkingen met expert Sara Hendrick, zijn dit suggesties ter verbetering van de methodiek:

- Gebruik van het wetende veld en opbouwen van het wetende veld:
  - Opwarmingoefeningen integreren zoals het ervaren van kunstwerken zonder voorafgaande kennis, om deelnemers te helpen zich te verbinden met hun innerlijke reacties (reis door het lichaam).
  - De deelnemers begeleiden bij het verkennen van verschillende aspecten van kunstwerken en hun lichamelijke reacties daarop, om hen te helpen een diepere verbinding te leggen.
  - Bij de laatste oefening, waar deelnemers in de beleving van een ander stappen, kan de facilitator volgende keer expliciet benadrukken dat deelnemers zich echt moeten inleven in het aspect dat ze krijgen toegewezen.
- Rol van de begeleider als begrenzer:
  - De begeleider moet actief sturen en deelnemers aanmoedigen om uit hun hoofd te stappen en zich volledig over te geven aan het proces.
  - Duidelijke richtlijnen creëren voor deelnemers om hen te helpen zich te concentreren op het verkennen van het wetend veld zonder te worden afgeleid door externe factoren.
- Het effect van de setting van het museum: Overwegen om de opstellingen te verplaatsen naar een omgeving met minder afleidingen en meer bewegingsvrijheid, zoals een rustige of afgesloten zaal zonder andere museumbezoekers.
- Terrein afbakenen: Zorgen voor een duidelijk afgebakend fysiek terrein waarbinnen de opstelling plaatsvindt, om een gevoel van focus en concentratie te bevorderen.
- Training voor begeleiders: Een gestructureerd trainingsprogramma ontwikkelen voor begeleiders, inclusief oefeningen, theoretische achtergrond en praktische richtlijnen voor het faciliteren van de methodiek.
- Veiligheid: De deelnemers de ruimte geven om aan te geven of ze willen deelnemen aan bepaalde oefeningen of willen passen.
- Systemische laag in het werk openplooien: Experimenteren met het verkennen van kunstwerken op een systemische laag, waarbij de focus ligt op de dynamiek tussen verschillende elementen binnen het werk.
- Aantrekkingskracht van een kunstwerk: Uit het gesprek met Sara Hendrick, blijkt het potentieel van een opstelling om informatie te geven over de beleving van de dynamiek van een kunstwerk, maar dat we het eerder zouden kunnen formuleren als een onderzoek naar de 'aantrekkingskracht' van dat kunstwerk (S. Hendrick, evaluatiegesprek na experiment 5, 17 januari 2024).

Door deze suggesties van Sara te integreren, kan de methodiek verder worden ontwikkeld en verfijnd om een diepere en meer betekenisvolle ervaring voor de deelnemers mogelijk te maken.

### *Technische aanpassingen:*

- Gebruik van een 'gidsensysteem': Door het gebruik van het gidsensysteem (headset met micro voor de facilitator en oortjes voor de deelnemers) wordt de methodiek ondersteund om de verstaanbaarheid te verbeteren, vooral in grotere ruimtes waar anders veel verloren kan gaan. Het is belangrijk dat de microfoons dicht genoeg bij de sprekers blijven om verbindingssruis te voorkomen en de opdracht niet te verstoren. Tijdens de tweede oefening werd door het gidsensysteem meer verbinding en intimiteit gevoeld in de ervaring. Het laat ook toe om de deelnemers om beurten te laten spreken om actieve participatie te bevorderen en zorgt voor een gestructureerde dialoog.